

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՀՐԱՄԱՆ

No 73 - Ն

«30 Հոկտեմբերի» 2022

ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 5-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆԻ «ԻՄ
ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐԸ
ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Հանրակրթության մասին» օրենքի 30-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով՝

ՀՐԱՄԱՅՈՒՄ ԵՄ

1. Հաստատել՝ հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում «Իմ հայրենիքը» առարկայի 5-րդ դասարանի ծրագիրը՝ համաձայն հավելվածի:

X

ՎԱՀՐԱՄ ԴՈՒՄԱՆՅԱՆ

Signed by: DUMANYAN VAHRAM 1909620211

Վ. ԴՈՒՄԱՆՅԱՆ

Հավելված

**ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի
2022 թվականի նոյեմբերի 30-ի N 73 Ն հրամանի**

**ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ «ԻՄ ՀԱՅՐԵՆԻԶԸ»
ԱՌԱՐԿԱՅԻ 5-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆԻ ԾՐԱԳԻՐ**

**«ԻՄ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐ
5-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ**

Թեմա 1	
Ես ապրում եմ լեռնային երկրում Քարտեզն իմ գործիքն է՝ ժամանակի և տարածության մեջ	
Նպատակ	
Ձևավորել հայրենիք հասկացությունը մեկնաբանելու, տարբեր քարտեզներ ճանաչելու և կիրառելու հմտություն, հոգատար վերաբերմունք սեփական ազգի ու հայրենիքի պատմամշակութային ձեռքբերումների նկատմամբ:	
Ուսումնասիրության հարցեր	
Ո՞վ եմ ես ժամանակի և տարածության մեջ, ո՞րն է իմ հայրենիքը: Ի՞նչ է քարտեզը, քարտեզների ի՞նչ տեսակներ կան, որո՞նք են տարբեր քարտեզների առանձնահատկությունները, ինչպե՞ս կիրառել դրանք: Ինչպե՞ս է ձևավորվել տոհմաճառը՝ յուրաքանչյուր ընտանիքի ու ազգի պատմությունը: Արդյո՞ք կարելի է միշտ վստահել քարտեզներին:	
Հիմնական հասկացություն	Ենթահասկացություն
Անհատ և պետություն	«Ժամանակ, տեղ, տարածություն», «Հայրենիք»,
Վերջնարդյունք	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Նկարագրի իր բնակության վայրը, պետությունը, հայոց հայրենիքը, նրա աշխարհագրական դիրքը, սահմանները, պատմաաշխարհագրական միջավայրը: 2. Ներկայացնի հայրենիքի խորհրդանիշները: 3. Մեկնաբանի և կիրառի զանազան քարտեզներ: 4. Գնահատի իր համայնքի, ազգի պատմամշակութային ձեռքբերումները: 	
Թեմայի բովանդակություն	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ես իմ փոքր հայրենիքում. իմ համայնքը, մարզը և երկիրը: 2. Մեր հարևանները: 3. Քարտեզների տեսակները և տարբերությունը. Արդյոք կարևոր են քարտեզները պատմության մեջ: 4. Ես ճանապարհորդում եմ Հայկական լեռնաշխարհի տարածքով՝ նահանգներ, մայրաքաղաքներ, բերդեր, ամրոցներ, եկեղեցիներ, լեռներ, լճեր: 5. Չինանշաններ և դրոշներ՝ ժամանակակից և պատմական: 	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
1. Բնակավայրի քարտեզի ստեղծում	Ժամանակի և տարածություն

<p>2. Տոհմաճառի կազմում 3. Հայկական լեռնաշխարհի տարածքի՝ նահանգներ, մայրաքաղաքներ, բերդեր, ամրոցներ, եկեղեցիներ, լեռներ, լճերի վերաբերյալ ալբոմի կամ գրքի ստեղծում:</p>	<p>Սովորողներն ուսումնասիրում են տարբեր մարդկանց ճանապարհորդությունները, մարդկության պատմության շրջադարձային կետերը, ինչպես նաև անհատների և քաղաքակրթության միջև հարաբերությունները, դրանց փոխկապվածությանը տվյալ անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:</p>
<p>Միջառարկայական կապերը թեմայում</p>	
<p>Մաթեմատիկա-մասշտաբ Բնագիտություն-աշխարհագրական օբյեկտների նկարագրություն Մայրենի-տեքստերի ընթերցում՝ «Հերոդոտոս, Մովսես Խորենացի, Անանիա Շիրակացի, Զսենոփոն, Մարկո Պոլո և այլք»:</p>	
<p>Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշիչով սահմանված հիմնական դպրոցի վերջնարդյունքների հետ</p>	
<p>Հ 15, Հ16, Հ17, Հ 25, Հ 28, Հ 30, Հ 31, Հ44, Հ45</p>	

<p>Թեմա 2</p>	
<p>Հայերի (իմ) ծագումնաբանությունը. Հայկական լեռնաշխարհի բնակիչների կյանքը, կենցաղն ու ավանդապատումները</p>	
<p>Նպատակ</p>	
<p>Ձևավորել հայ ժողովրդի ծագումնաբանությունը, մշակույթը, կենցաղը, ավանդապատումները, ծեսերն ու տոները նկարագրելու և վերլուծելու կարողություն: Սերմանել հոգատար վերաբերմունք ու վարքագիծ ազգային հոգևոր և նյութական մշակույթների նկատմամբ:</p>	
<p>Ուսումնասիրության հարցեր</p>	
<p>Ի՞նչ է մշակույթը, որոնք են մշակույթի տեսակները: Ինչպե՞ս է մշակույթը կերտում մարդու, ազգի ինքնությունը: Արդյո՞ք մշակութային ավանդույթների պահպանումը կարևոր է հասարակության ինքնության զարգացման համար:</p>	
<p>Հիմնական հասկացություն</p>	<p>Ենթահասկացություն</p>
<p>Ինքնություն</p>	<p>«Չարգացում» «Մշակույթ»</p>
<p>Վերջնարդյունք</p>	

1. Մեկնաբանի Հայկական լեռնաշխարհի բնակիչների ավանդական զբաղմունքը, առօրյա կյանքն ու կենցաղը, կյուրթական և հոգևոր մշակույթի բաղադրիչները (մշակույթը և կենցաղը, ազգային տարազը, խոհանոցը, կիրառական արվեստը), ավանդույթները, տոներն ու ծեսերը:
2. Վերլուծի հայ ժողովրդի ծագման մասին ավանդապատումները՝ ներկայացնի դրանց ազդեցությունը իր ինքնության ձևավորման վրա:
3. Վերլուծի տեղանքի ու իրադարձությունների, պատմաաշխարհագրական տեղանունների հետ կապված ավանդապատումները:
4. Պատմության ազգային հոգևոր-մշակութային արժեքները՝ որպես համամարդկային արժեքներ:
5. Ներկայացնի Հայաստանի Հանրապետության ազգային փոքրամասնությունների ավանդական մշակույթին ու կենցաղին:

Թեմայի բովանդակություն

1. Մշակույթ և կենցաղ. ազգային տարազ, խոհանոց, կիրառական արվեստ:
2. Ավանդապատումներ. հայ ժողովրդի ծագում, տեղանք՝ աշխարհագրական և պատմական վայրեր:
3. Ավանդույթներ, ծեսեր, պետական և եկեղեցական տոներ:
4. Հաստատի ազգային փոքրամասնությունների ավանդական մշակույթն ու կենցաղը, ավանդույթներն ու տոները:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Թղթապանակի ստեղծում կիրառական արվեստի վերաբերյալ 2. Սահիկաշարի ստեղծում 3. Հարցազրույց տատիկների, պապիկների հետ 4. Գրի առնի տեղական ավանդույթներ ու ավանդապատումներ 5. Շաբաթօրյակի կազմակերպում պատմամշակութային և հոգևոր հուշարձաններում 	<p>Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ</p> <p>Վերլուծի ավանդապատումները, դրանց ունեցած ազդեցությունը տեղանունների, մեր ազգի ինքնության ձևավորման, հայի տեսակի ձևավորման վրա:</p> <p>Սովորողները ուսումնասիրում են այն ուղիները, որոնցով մենք բացահայտում և արտահայտում ենք գաղափարներ, համոզմունքներ, արժեքներ, զգացումներ, բնության երևույթներ, մշակույթի դրսևորումներ, արժևորում ենք գեղագիտական ճաշակն ու ստեղծարարությունը:</p>

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Մայրենի-ազգային տոների ու ավանդույթների, կենցաղի նկարագրությունը Արվեստ-տոների բեմադրում, ազգային երգ ու պար

Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշյով սահմանված հիմնական դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հ 15, Հ16, Հ17, Հ 25, Հ 28, Հ 30, Հ 31, Հ44, Հ45

Թեմա 3	
Հայոց քրիստոնեական արժեհամակարգը	
Նպատակ	
Ձևավորել քրիստոնեության հոգևոր, բարոյական, արժեքային համակարգի հիմունքները ուսումնասիրելու, հոգևոր-ազգային կառույցի դերը հասարակության կյանքում կարևորելու հմտություն, հարգանք սեփական ավանդույթների նկատմամբ:	
Ուսումնասիրության հարցեր	
Ի՞նչ է քրիստոնեական արժեհամակարգը, ի՞նչ է խորհուրդը: Ինչպե՞ս է ընդունվել քրիստոնեությունը Հայաստանում որպես պետական կրոն: Արդյո՞ք կրոնական բազմազանությունն է տարբերակում ազգերին:	
Հիմնական հասկացություն	Ենթահասկացություն
Արժեք	«Հավատք», «Փոփոխություն»,
Վերջնարդյունք	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ուսումնասիրի քրիստոնեության հոգևոր, բարոյական, արժեքային համակարգի հիմունքները: 2. Նկարագրի պատմական և մշակութային գործիչներին ու նրանց գործունեությունը քրիստոնեության ընդունման և տարածման գործում: 3. Մեկնաբանի քրիստոնեական եկեղեցու խորհուրդները: 4. Նկարագրի Հայաստանում բնակվող այլ ժողովուրդների կրոնա-դավանաբանական համակարգերը: 5. Համեմատի նախաքրիստոնեական և քրիստոնեական արժեհամակարգերի ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները հայ հասարակության մեջ: 	
Թեմայի բովանդակություն	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Քրիստոնեական արժեհամակարգ. աստվածաշնչյան առակներ, Նորկտակարանային պատմություններ: 2. Քրիստոնեական եկեղեցու խորհուրդները: 3. Քրիստոնեության ընդունումը. առաքյալները: 4. Հայոց եկեղեցու սրբերը: 5. Սբ. Գրիգոր Լուսավորիչ, Ս. Մեսրոպ Մաշտոց: 6. Հայաստանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների կրոնա-մշակութային համակարգերը: 	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
Աղբյուրների ուսումնասիրություն Դերային և համագործակցային խաղեր	Ժամանակ և տարածություն Գոյությունը լիարժեք ընկալելու

<p>իրավիճակների խաղարկում և քննարկում Բանավեճ</p>	<p>համար անհրաժեշտ է «մոտենալ» տարածությանը և ժամանակին/տարբեր մարդկանց կենցաղ, նրանց պատմություններ, ճանապարհորդություններ, մարդկության պատմության շրջադարձային կետեր, հայտնագործություններ, գյուտեր, ինչպես նաև անհատների և քաղաքակրթության միջև հարաբերությունները, դրանց փոխկապակցվածությունը տվյալ անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:</p>
<p>Միջառարկայական կապերը թեմայում</p>	
<p>Մայրենի-ստեղծագործությունների գրական արժեքի գնահատում Արվեստ- մանրանկարչության ուսումնասիրում, երգեր</p>	
<p>Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշչով սահմանված հիմնական դպրոցի վերջնարդյունքների հետ</p>	
<p>Հ 15, Հ16, Հ17, Հ 25, Հ 28, Հ 30, Հ 31, Հ44, Հ45</p>	

<p>Թեմա 4</p>	
<p>Իմ հայրենիքի Էպոսը՝ «Սասնա ծռեր» և այլ ժողովուրդների Էպիկական պատումները</p>	
<p>Նպատակ</p>	
<p>Ձևավորել «Սասնա ծռեր» Էպոսի և այլ ժողովուրդների Էպիկական պատումների օրինակով ազգերի մշակութային առանձնահատկությունները վեր հանելու հմտություն:</p>	
<p>Ուսումնասիրության հարցեր</p>	
<p>Ի՞նչ է Էպոսը, ի՞նչ է ազատությունը, անկախությունը, հավասարությունը: Ինչպե՞ս է Էպոսում ներկայացված հայ ժողովրդի մշակութային առանձնահատկությունները: Արդյոք ազատությունն ու անկախությունը կարևոր են պետություն ունենալու համար:</p>	
<p>Հիմնական հասկացություն</p>	<p>Ենթահասկացություն</p>
<p>Արժեք</p>	<p>«Մշակույթ», «Հարաբերություններ»,</p>
<p>Վերջնարդյունք</p>	

1. Վերլուծի «Սասունցի Դավիթ» էպոսում ներկայացված արժեհամակարգը:
2. Համեմատի և հակադրի այլ ժողովուրդների էպոսներում ներկայացված արժեհամակարգը «Սասունցի Դավիթ» էպոսի հետ:
3. Տարբերակի էպոսի հերոսների գործունեությունը:
4. Մեկնաբանի էպոսի հերոսների բնավորության գծերը և գնահատի նրանց ազդեցությունը իր վարքի դրսևորման վրա:
5. Հետազոտի և բացահայտի սեփական շրջապատում էպոսի <<մերօրյա>> հերոսներին:

Թեմայի բովանդակություն

1. «Սասունցի Դավիթ» էպոսը:
2. Հասարակությունն էպոսում:
3. Կերպարներն էպոսում:
4. էպոսի դերը հայրենասիրության և ազգային արժեհամակարգի ձևավորման գործում:
5. Այլ ժողովուրդների էպոսները:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
---------------------------------------	--------------------------------

<p>Հերոսների կերպարների ուսումնասիրում Աղբյուրի ուսումնասիրում Չեկոյց</p>	<p>Անհատներ և հարաբերություններ Ո՞վ եմ ես: Ո՞վ ենք մենք: Սովորողներն ուսումնասիրում են էպոսի հերոսների կյանքը, համոզմունքները, արժեհամակարգը, անձնական, ֆիզիկական, մտավոր, սոցիալական, հոգևոր առողջությունը, մարդկային փոխհարաբերությունները, ընտանիքում, ընկերական շրջապատում, համայնքում, ինչպես նաև մշակութային ընդհանրություններն ու տարբերությունները: էպոսի արժեհամակարգերի և իրենց արժեհամակարգերի համեմատությունն են անում տեսելու թե՞ էպոսի որ հերոսների արժեհամակարգի կրողներն են:</p>
---	---

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Մայրենի -առասպել, էպոս
Բնագիտություն- կլիմայի կամ լանդշաֆտի փոփոխություն
Մաթեմատիկա-օրացույց՝ լուսնային, արևային, շաբաթների բաժանում և այլն

Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշչով սահմանված հիմնական դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հ 15, Հ16, Հ17, Հ 25, Հ 28, Հ 30, Հ 31, Հ44, Հ45

Թեմա 5

Անհատն ու հասարակությունը	
Նպատակ	
Ձևավորել անհատների դերը հասարակության ձևավորման գործում վերլուծելու, գնահատելու հմտություններ:	
Ուսումնասիրության հարցեր	
Ի՞նչ գործոններ են ազդում անհատի և հասարակության ձևավորման վրա: Ո՞րն է անհատի ունեցած ազդեցությունը հասարակության վրա: Արդյոք անհատի ազդեցությունը հասարակության վրա միայն դրական է:	
Հիմնական հասկացություն	Ենթահասկացություն
Համակեցություն	Փոփոխություն, Չարգացում
Վերջնարդյունք	
1. Ուսումնասիրի անհատի ունեցած ազդեցությունը հայ հասարակության վրա: 2. Վերլուծի անհատի ունեցած դերը հասարակության զարգացման տարբեր բնագավառներում: 3. Գնահատի անհատի ունեցած դերը հասարակության կյանքում՝ ձևավորելով հարգալից վերաբերմունք նորարարություն արժեհամակարգի վերաբերյալ:	
Թեմայի բովանդակություն	
1. Ո՞վ է անհատը. քաղաքական, ռազմական, տնտեսական, մշակութային գործիչ: 2. Ինչպես է ձևավորվում հասարակությունը: 3. Անհատի դերը հասարակության կայացման գործում:	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
Պաստառ Հարցում Թղթապանակ	Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ Սովորողները ուսումնասիրում են այն ուղիները, որոնցով մենք բացահայտում և արտահայտում ենք գաղափարներ, համոզմունքներ, արժեքներ, զգացումներ, բնության երևույթներ, մշակույթի դրսևորումներ, արժևորում ենք գեղագիտությունը և ստեղծարարությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Մայրենի -ստեղծագործությունների գրական արժեքի գնահատում Մաթեմատիկա -հաշվարկներ, խնդիրների ստեղծում	

Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշիչով սահմանված հիմնական դպրոցի վերջնադյունքների հետ

Հ 15, Հ16, Հ17, Հ 25, Հ 28, Հ 30, Հ 31, Հ44, Հ45